

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XXIII., číslo 12

21. 6. 2026 / neprodejné

Z OBSAHU	Celibát – když láska neznamená vlastnit	05
	„Ať žijeme, či jdeme na smrt, patříme Pánu“: Anděl z Dachau	08
	Trojiční posláni člověka	12

Foto: Roman Albrecht / Člověk a Víra

Utrpení Kristovo, posiluj mě!

Svatí překračují hranice i časy, protože jejich život je Boží odpovědí na konkrétní potřeby lidí. Jan Nepomuk Neumann, šumavský rodák z Prachatic a biskup ve Filadelfii, ukazuje, že věrnost Kristu může rozkvést i uprostřed rychle se měnícího světa. Neodešel za oceán, aby udělal kariéru, ale proto, že slyšel volání tam, kde „byl žádaný“. Jeho rodina byla otevřená životu a víře. Matčino povzbuzení ke studiím teologie připomíná, že povolání zraje v lásce a doprovázení. I my potřebujeme „někoho po boku“: duchovního průvodce, společenství, bratry a sestry, kteří nás nesou modlitbou.

Cesta k oltáři u něj nevedla přímo. Když se svěcení oddálilo a dveře zůstaly zavřené, proměnil zklamání v rozhodnutí jít tam, kde je potřeba. To je lekce odvahy pro chvíle, kdy se naše plány hroutí: Bůh neodvolává své dary, jen ukazuje jiný směr.

Jako redemptorista přijal styl služby chudým, přistěhovalcům a těm, kdo se

ocitli na okraji. Naučil se osm jazyků, aby mohl zpovídat v mateřštině těch, které mu Pán poslal do cesty. To není strategie, ale milosrdenství: vidět v druhém „někoho“, ne „něco“.

Neumann stavěl kostely a školy, protože věděl, že víra potřebuje domov a srdce potřebuje formaci. Chtěl vždy děti a mladé vést ke Kristu, aby obstáli v prostředí, které je ne vždy přátelské. I dnes jsme zváni investovat čas a síly do katecheze, do rodin a do škol, kde se spojuje pravda s láskou.

Uprostřed činnosti zůstal ale vždy mužem modlitby. Když zakusil osamělost a únavu, vstoupil do řeholního společenství – ne proto, aby ubylo práce, ale aby jeho srdce odpočívalo v Bohu. Jeho biskupské heslo *Passio Christi, conforta me* (Utrpení Kristovo, posiluj mě) je jednoduchou školou vytrvalosti: nést s Kristem, ne sám.

Sv. Jan N. Neumann je pohřben ve Filadelfii. Putovat k jeho hrobu i přes dneš-

ní rychlé dopravní prostředky, je přece jen náročné. A tak vás zvou vykonat pouť do jeho rodného domu v Prachaticích, kde je mu zasvěcená kaple. Je na místě, kde měla rodina Neumannova ložnici, tedy kde se Jan narodil. Zde u Eucharistického Ježíše se můžeme posílit Boží přítomností a umocnit svou modlitbu přímluvou u obrazu a relikvie sv. Jana. Provedeme vás jeho galerií, klášterním parkem, ukážeme vám hospic, který nese jméno sv. Jana N. Neumanna. Dále můžete navštívit kostel sv. Jakuba na náměstí v Prachaticích, kde byl světec pokřtěn. Poutě k J. N. Neumannovi není jen cestou do minulosti. Je to možnost posílit se u Eucharistického Ježíše a svěřit Mu, co právě neseme.

S. M. Bohuslava Kubačáková SCB
boromejka
Neumanneum Prachatice

Návrat ke zpovědi

Nový průzkum během posledního postního období zjistil, že dvě třetiny katolíků, kteří v posledním roce nebyli u svátosti smíření, zvažují, že by ke zpovědi přišli.

Podle průzkumu mezi 1500 dotazovanými katolíky, kteří „alespoň občas“ chodí na mši, 67% respondentů, kteří loni u zpovědi vůbec nebyli, uvedlo, že zvažují návrat k této praxi, a polovina z nich vyjádřila přání chodit ke zpovědi častěji.

Z tohoto průzkumu, který provedla katolická nezisková organizace *Vinea Research Group*, vyplývá, že pravidelně (definováno jako minimálně čtyřikrát za uplynulý rok) ke zpovědi chodí pouze 20% katolíků, zatímco 12% jich během uplynulého roku přišlo ke zpovědi jednou až třikrát. Z těch, kdo ke zpovědi přistupují pravidelně, 83% uvádí, že si tam chodí pro Boží milosrdenství a odpuštění. Z těch, kdo v uplynulém roce u zpovědi nebyli, 75% říká, že milosrdenství je hlavním důvodem, proč by se k této svátosti vrátili.

„Ačkoli je zpověď pro život katolíků naprosto zásadní, hloubkových celonárodních průzkumů zaměřených na tuto svátost je překvapivě málo. Tato studie osvětluje nejen to, jak často katolíci ke zpovědi chodí, ale také proč k ní chodí, proč nechodí a co při tom prožívají,“ uvedl v tiskové zprávě Hans Plate, zakladatel výzkumné skupiny *Vinea Research Group*.

Jako důvod, proč ke zpovědi nepřistupují, lidé nejběžněji uváděli přesvědčení, že k přijetí Božího odpuštění není zpověď nutná. Tento názor zastávalo 63% všech dotazovaných, zatímco 73% těch, kdo v uplynulém roce u zpovědi nebyli, uvedlo podle zmíněné zprávy totéž. Plate, který znění otázek pro tento průzkum konzultoval s teologem, sdělil, že existenci tohoto názoru nejspíš vysvětluje nedostatečná katecheze: „Ztratili ze zřetel, co

Foto: Petr Polanský / Člověk a Víra

jim zpověď dává.“ Přicházejí tak o „vědomí, že je jim odpuštěno. To je nejdůležitější ovoce pro ty, kdo ke zpovědi chodí,“ řekl. „Není to pocit. Na prvním místě je vědomí, nikoli pocit.“

Katechismus katolické církve učí, že „individuální a úplná zpověď a rozhrěšení zůstávají jediným řádným způsobem, jímž se věřící smířují s Bohem a s Církví, ledaže by je od této zpovědi omlouvala fyzická nebo jiná běžně nepřekonatelná nemožnost“. Polovina respondentů, kteří u zpovědi nebyli déle než rok, zmiňovala, že se stydí mluvit o svých hříších nahlas, a o něco víc než polovina (53%) uvedla, že jim účast na této svátosti není příjemná. Přibližně 40% katolíků, kteří chodí ke zpovědi zřídka, uvádí, že by uvítali větší důraz na Boží milosrdenství než na jeho soud. Přibližně stejný počet respondentů

pak říká, že by ke zpovědi možná chodili častěji, kdyby věděli, že znovu a znovu zápasit se stejnými hříchy je normální. Z těch, kdo chodí ke zpovědi pravidelně, podle zprávy zhruba dvě třetiny zmiňují „jasné vědomí odpuštění, ujištění o Božím milosrdenství a vnitřní pokoj“.

Studie také zjistila, že „katolíci, kteří aspoň jednou měsíčně chodí na mši svatou, dosahují v oblasti lidského rozkvětu lepších výsledků, než je celkový průměr. Ti, kteří chodí pravidelně ke zpovědi, pak vykazují vůbec nejvyšší hodnoty – zejména pokud jde o smysl života, vnitřní klid a celkovou životní pohodu.“

adoremus.org
EWTN News
 přeložila Alena Švecová

LITURGIE A SVÁTOSTI

HOVORY O VÍŘE VYŠŠÍ BROD A ŘÍMOV 2026

Přednáší:

- fr. Mgr. MICHAL BUBENÍK FSSP, seminarista ve Wigratzbadu;
- PhDr. BEDŘICH JETELINA, Th.D., publicista, scenárista a režisér;
- R. Diac. Prof. TOMÁŠ MACHULA, Ph.D., Th.D., profesor teologie a filozofie na Teologické fakultě Jihočeské univerzity;
- Prof. PhDr. PETR OSOLSOBĚ, Ph.D., profesor Janáčkovy akademie múzických umění a Masarykovy univerzity v Brně;
- R.D. ICLic. Mgr. ŠIMON POLÍVKA Ph.D., farář ve Vejprtech a člen Diecézního soudu v Litoměřicích;
- R.D. Doc. JUDr. STANISLAV PŘIBYL Ph.D., JCD., Th.D., vyučující na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, soudce pražského interdiecézního soudu a rektor kostela P. Marie a Karla Velikého v Praze;
- P. Mgr. MATYÁŠ RAZÍM FSSP, fyzický geograf a novokněz;
- Mgr. a Mgr. Zora VAJSOVÁ, doktorská studentka Estetiky a kulturních studií na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity;
- P. PhDr. Mgr. JAKUB VÁCLAV ZENTNER FSSP, farář v Římově.

ÚTERÝ 30. 6.

- 19:30 zahájení modlitbou *Veni Sancte Spiritus*
20:00 Michal Bubeník: **ÚVOD DO SCHOLASTICKÉ NAUKY O SVÁTOSTECH**

STŘEDA 1. 7.

- 9:00 Michal Bubeník: **ECHARISTICKÉ ZÁZRKY**
10:30 Jakub Zentner: **POUZE TŘI POSVÁTÉ JAZYKY LITURGIE?**
14:00 *Turistická procházka do okolí Vyššího Brodu*
17:30 Šimon Polívka: **PRÁVOMOCI A OPRÁVNĚNÍ ZPOVĚDNÍKA PODLE CÍRKEVNÍHO A CIVILNÍHO PRÁVA**
20:00 Matyáš Razím: **PRÁVOMOC CÍRKVE NAD SVÁTOSTMI**

ČTVRTEK 2. 7.

- 10:00 *primiční asistovaná mše P. Matyáše Razíma FSSP v klášterním Kostele ve Vyšším Brodě*
14:00 *prohlídka kláštera Vyšší Brod*
17:30 Tomáš Machula v rozhovoru s Bedřichem Jetelinou: v návaznosti na cyklus *Němý vůl*: **PROBLEMATIKA OBĚTI OBECNĚ A OBĚTI MŠE SV.**
20:00 Tomáš Machula: **JINDŘICH VIII. JAKO OBRÁNCE KATOLICKÉ VÍRY: JEHO SPIS OBHAJOBA SEDMI SVÁTOSTÍ**

PÁTEK 3. 7.

- 9:00 Michal Bubeník: **KŘESŤANSTVÍ VERSUS POHANSKÝ KULT: MORÁLNÍ A TEOLOGICKÝ ROZBOR**
10:30 Zora Vajsová: **ÚCTA K PANNĚ MARIÍ HROMIČNÉ OD KANÁRSKÝCH OSTROVŮ PO ČESKÉ ZEMĚ**
14:00 *pobožnost křížové cesty na Maria-Rast u V. Brodu*
17:30 Michal Bubeník: **ANTROPOLOGICKÝ VÝZNAM KULTU A RITUÁLU PRO JEDINCE A SPOLEČNOST**
20:00 Petr Osolsobě: **LITURGIE A SVÁTOSTI U SHAKESPEARA**

Porádá **KNĚŽSKÁ FRATERNITA SV. PETRA – FSSP**. Další informace, anotace přednášek a přihlášky na stránkách fssp.cz (Změna programu vyhrazena.)

Zveme chlapce

od 18 let, kteří se rozhodují o svém dalším duchovním životě, na půlroční duchovní a formační pobyt do komunity otců rogacionistů v Římě během roku, aby se rozhodli, jestli cesta zasvěcení života je pro ně ta správná. Kongregace se věnuje mladým mužům, kteří v sobě cítí vnitřní hlas pro kněžské nebo řeholní povolání. Náklady na pobyt hradí otcové rogacionisté. Za pomoci kněží (i slovenských) se budeš moci rozhodnout o svém dalším duchovním směřování.

Zašli svůj životopis a následně tě pozveme k osobnímu setkání. Kontakt: Centrum pre duchovné povolanie, Rímskokatolícka farnosť sv. Mikuláša, Hlavná 81, 080 01 Prešov, Slovensko nebo e-mail: konkatedralapo@gmail.com, případně telefon +421 908 301 078.

SLOVO KNĚZE

Vždy v den sv. Jana Nepomuka Neumanna mně neodbytně vyvstává na mysl, že tento rodák z Prachatic, od jehož narození letos v březnu uplynulo 215 let, nebyl po ukončení svých studií vysvěcen, protože v českobudějovické diecézi bylo „překněžino“. A tak se vydává do Ameriky, kde je 2. června 1836 (ejhle 190. výročí) vysvěcen na kněze.

Už jako bohoslovec (nastoupil jsem do semináře za českobudějovickou diecézi) jsem často slyšel: „Tak to vidíš, v minulém století musel Jan Neumann za svěcením až do Ameriky, protože tady nebylo volné kněžské místo, a teď jich je a ještě dlouho bude a bude jich čím dál víc...“ A po více než čtyřiceti letech, kdy jsem tento povzdech slyšel poprvé, lze konstatovat, že je tomu tak.

Janova první farnost byla jen o cca 100 km² větší, než je dnešní rozloha jeho rodného okresu, tedy 1500 km², jejíž správu vykonával koňmo a pěšmo. Což mi připomíná jiný povzdech již zveřejněných kněží: „Možná se ještě dočkáš doby, kdy bude jeden až dva kněží na okres.“ Možná nám na mysl vytane otázka, co dělat, aby se tato předtucha nenaplnila. Možná by se odpověď dala najít též v životě a působení sv. Jana. Jako biskup ve Filadelfii zavedl ve své diecézi čtyřicetihodinové eucharistické adorace s možností duchovní obnovy, zpravidla v souvislosti s výročním posvěcením kostela. Nemyslím si, že by existovalo mnoho lepších způsobů řešení současné krize povolání i vůbec celkové duchovní krize v našich krajích. Vždyť se v životopisech sv. Jana uvádí, že Eucharistická oběť byla středem jeho života, v ní a v modlitbě k ukřižovanému Kristu nacházel sílu, o čemž svědčí i jeho biskupské heslo: Utrpení Kristovo, posiluj mě!

Svatý Jene Prachatický, oroduj za nás!

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem.
administrátor farnosti Zruč nad Sázavou

KDO NEBERE SVŮJ KŘÍŽ, NENÍ MĚ HODEN KDO PŘIJÍMÁ VÁS, PŘIJÍMÁ MNE

28. červen 2026 – 13. neděle v mezidobí – Mt 10,37–42

Jeroným

Předtím řekl: Nemyslete si, že jsem přišel uvést na zem pokoj; nepřišel jsem uvést pokoj, ale meč. Neboť jsem přišel rozdvoujit syna s otcem, dceru s matkou a snachu s tchyní (srov. Mt 10,34–35). Aby tedy někdo nedával přednost rodinné lásce před náboženstvím, dodal: *37 Kdo miluje otce nebo matku více než mne, není mě hoden.* A v Písni písní čteme: vztyčil nade mnou korouhev lásky (srov. Pís 2,4). Tento řád je nezbytný v každé lásce. Otce, matku či děti miluj až po Bohu. A nastane-li nutnost postavit lásku k rodičům či dětem proti lásce k Bohu a nebude možné zachovat obojí, pak nedbat na své znamená být oddán Bohu. Nezakázal tedy milovat otce či matku, ale připojuje důležitý dodatek: „více než mne“.

Jan Zlatoústý

A nediv se, že Pavel přikazuje ve všem poslouchat rodiče (Kol 3,20). Říká totiž, že je třeba poslouchat pouze v tom, co neškodí zbožnosti. Ve všem ostatním je svatě vzdávat jim úctu, avšak když požadují více, než jim náleží, nelze souhlasit. A tato slova jsou v souladu se Starým zákonem. I tam Pán přikazuje ctitele model nejen nenávidět, ale také kamenovat (Dt 12,6–11). A v Deuteronomiu se říká: *Ten, který řekl otci a matce: Neznám vás, a svým bratrům: Nevím o vás...; ti zachovávali tvá slova* (Dt 33,9).

A aby to těžce nenesli ti, před nimiž se dává přednost lásce k Bohu, přivádí je k vyššímu učení. Nic totiž není člověku bližší než život, a přece přikázal nejen jej jednoduše nenávidět, ale vydat jej na smrt a zabití. Ukazuje tak, že je třeba být připraven nejen na smrt, ale na smrt násilnou a nejpotupnější, totiž na smrt na kříži; proto následuje: *38 Kdo nebere svůj kříž a nenásleduje mne, není mě hoden.* Do té doby jim o vlastní smrti nic neřekl.

Marco d'Oggiono: Kristus nesoucí kříž (15. – 16. st.)

Mezitím je však o těchto věcech poučuje, aby lépe přijali řeč o jeho utrpení.

Tomáš

Zdá se však, že rodiče často milují děti více než děti rodiče. Když nás tedy poučil, že je třeba dát přednost lásce k němu před láskou k rodičům, pokračuje dále a učí, že jí je třeba dát přednost i před láskou k dětem, když říká: *A kdo miluje syna nebo dceru více než mne, není mě hoden.*

Řehoř

Kříž totiž znamená utrpení a Pánův kříž neseme dvojím způsobem: když umrtvujeme tělo zdrženlivostí nebo když soucítíme s bližním a jeho nouzi považujeme za vlastní. Je však třeba vědět, že mnozí zachovávají tělesnou zdrženlivost nikoli pro Boha, ale pro marnou slávu, a mnozí projevují bližnímu soucit nikoli duchov-

ně, ale tělesně, takže mu falešným milosrdenstvím pomáhají nikoli ke ctnosti, ale k hříchům. Zdá se tedy, že tito nesou kříž, ale nenásledují Pána; proto říká: „a nenásleduje mne“.

Hilarius

Předvídal, že mnozí se budou pouze chlubit jménem apoštola, avšak celým svým životem jej budou nehodni. Přesto však nepřijde o odměnu poslušnost, která jim bude prokázána z nábožné úcty. Byli sice maličci, tedy poslední ze všech hříšníků, a přesto rozhodl, že služby, které jsou jim prokazovány, byť malé a nanečtené studenou vodou, nejsou zbytečné. Úcta totiž nebyla prokázána hříchu člověka, ale jménu uředníka.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

Celibát

Vážení čtenáři, v čísle 11/2026 jsme s radostí otiskli zamyšlení P. Tomase van Zavrela nad celibátem, nad kterým se zamýšlí v roce, kdy děkuje za 15 let kněžského žitého povolání. Protože tento cyklus zamyšlení pokračuje, přinášíme vám ještě další jeho etapu. V následujícím čísle pak přijde zakončení těchto úvah nad pokladem, kterým je kněžské srdce cele zamilované do Krista a Církve.

CELIBÁT – KDYŽ LÁSKA NEZNAMENÁ VLASTNIT

Před časem jsem dostal otázku, jestli mi v životě nechybí rodinné zázemí a zda se celibát v dnešním světě už dávno nepřežil.

Tato upřímná zvědavost mě přiměla pokračovat v našem seriálu k příležitosti mého 15 výročí kněžského svěcení. Píšu tento díl, protože chci odpovědět nejen tazateli, ale i všem, kteří zápasí s tím, jak skloubit lidskou touhu po lásce s věrností Bohu. Celibát totiž není chladný zákaz, ale radikální nasměrování celého srdce směrem k věčnosti.

„Při vzkříšení se lidé nebudou ani ženit, ani vdávat,“ říká Kristus. Celibát kněze je prorockým znamením, odkazem na věčnost, je to svědectví o tom, že náš život nekončí „tady a teď“.

Proč se tedy západní církev tak úporně drží celibátu, i když je pod palbou kritiky i uvnitř církve? Protože kněžství není zaměstnání, je to povolání se radikálně připodobnit Kristu Ženichovi.

I. Církev jako nevěsta

Kněz nachází plnou pravdu o své identitě v tom, že je živým obrazem Ježíše Krista, Ženicha Církve. Tím, že se kněz snaží radikálně ztotožnit s Kristem, se Církev stává – obrazně řečeno – jeho nevěstou. Církev nechce být knězem milována „trochu“ nebo „ve volném čase“. To není její volba, nýbrž to spočívá v úplné a bezvýhradné lásce, kterou ji miluje Kristus. Celibát tedy není NE rodině, ale ANO Církvi. Není to oklešťující prázdnota, ale darování sebe sama. Jakmile kněz pře-

Foto: Lawrence OP / flickr

stane milovat Církev jako svou nevěstu a farnost jako svou rodinu, stane se z něj jen úředník. Jeho povolání se stane zaměstnáním a své citové vakuum začne zaplňovat sobeckostí nebo smutkem, pokud dříve nenastoupí vyhoření.

2. Emocionální zralost: žena jako sestra a matka

Svatý papež Jan Pavel II. napsal před 30 lety větu, která je dnes skoro revoluč-

ní: Kněz musí v sobě rozvíjet obraz ženy jako sestry a matky. Zatímco „sestra“ představuje duchovní krásu ženy, která je vzácná a nedotknutelná, „matka“ ukazuje na schopnost kněze s vděčností přijímat ženskou péči, moudrost i duchovní podporu a zároveň v ženách vidět ty, které dávají a chrání život ve farnosti. Pokud kněz dozraje do tohoto hlubokého postoje, stává se zralým mužem, kterému ženy mohou bezpečně důvěřovat – ať už

ve zpovědnici, nebo při společné práci. Celibát pak není útekem před ženou, ale novým způsobem, jak k ní přistupovat s čistou úctou, která nezná dvojznačnost.

3. Abstinence není funkce, ale podstata

Benedikt XVI. a kardinál Sarah zmiňují takzvanou „ontologickou abstinenci“. Ve Starém zákoně byla sexuální abstinence kněží pouze funkční – museli ji dodržovat jen během dnů, kdy sloužili v chrámu a přicházeli do kontaktu s posvátnem. Jenže my, novozákonní kněží, slavíme mši svatou denně. Náš celý život se nachází v trvalém, nepřetržitém kontaktu s tajemstvím Nejsvětější Trojice. Protože mše svatá je nebem na zemi (sv. Jan Pavel II.), jsme denně v kontaktu s nebem. Slavít eucharistii znamená v síle Ducha svatého stát se součástí Ježíšova radikálního ANO Otcí. Právě z této každodenní bohoslužby pramení vnitřní nemožnost manželského svazku. Kněz se dobrovolně zříká práva na vlastní rodinu, aby mohl mít plnou účast na Kristově kenozi – na jeho úplném odevzdání se pro druhé. Protože kněz jakožto alter Christus (ze-

jména u oltáře) patří Bohu celou svou bytostí, tak jako Kristus patřil Otcí, celibát není vnějším pastoračním bonusem, ale vnitřním požadavkem kněžské existence.

4. Nebezpečí osamělosti a společný život

Celibát kněze neizoluje. Nedávno nás papež Lev XIV. povzbudil: „Musíme si pamatovat s vděčností, že nejsme osamělí jezdcí evangelia, ale bratři jedné diecéze a společníci ve stejném povolání.“ Kněží nejsou solitéři, kteří by na vše po lidsku byli sami. Jsme bratři, kteří tvoří jedno bratrské společenství – presbyterium – a naším duchovním otcem je biskup. Jsme propojeni, i když každý působíme jinde. Druhý vatikánský koncil nám připomíná, že všichni kněží jsou spolu spojeni zvláštním svazkem apoštolské lásky, služby a bratrství. Když stojíme věrně po boku svého biskupa a jeden druhého, nese se navzájem, osamělost ztrácí svou ochromující moc a proměňuje se v plodné zázemí církve.

Závěrem: dar, který se musí vyprosit

Pravdou je, že celibát je nadlidský úkol. Také toto specifické napodobování Krista není naše dílo. Proto si ho musíme, jak říká koncil, pokorně vyprošovat. Není to naše síla, je to Boží věrnost. Zralý kněz je ten, kdo žije v neustálé bdělosti, kdo se nenechá rozdělit mezi „chci Boha“ a „chci ženu“, ale kdo svou lidskost nechal proměnit Kristovou láskou. Možná je to pro svět bláznovství. A má pravdu: jsme blázni pro Krista, jak píše svatý Pavel (1Kor 4,10). Já jsem celibát poznal jako cestu, jak žít ve světě a nebýt ze světa, jak být v srdci světa, a přesto být úplně svobodný pro Boha i pro vás.

P. Tomas van Zavrel

P. Mr. Mgr. Tomas van Zavrel
administrátor farností Hluboká nad
Vltavou a Hosín

MŠE SVATÁ – EUCHARISTICKÁ MODLITBA

Pan farář se ptal dětí na náboženství, na kterou část mše sv. se nejvíc těší. Jeden chlapec odpověděl: „Na svaté přijímání.“ Kněz byl evidentně potěšen předpokládanou duchovní hloubkou a doptával se hošíka, proč právě na ně. Dostalo se mu následující odpovědi: „Protože to znamená, že už bude brzo konec.“

Ke svatému přijímání se v komentovaném výkladu mše sv. dostaneme později. Nyní nás ale čeká eucharistická modlitba. Slovo *eucharistia* znamená díkůvzdání. Děkování Bohu za Jeho dobrodiní a chvála za dílo spásy je jen jedním z jejích rozměrů. Je zde přítomen i aspekt vzpomínání nebo připomínání v tom významu, jaký tato slova mají v biblickém myšlení, totiž nejen, že vzpomínáme na cosi dávno minulé, ale ono se to tajemným způsobem znovu zpřítomňuje

a my do toho vstupujeme a prožíváme to skrze liturgické slavení. Připomínáme si poslední večeři jako událost ustanovení a Kristovu oběť na kříži, jíž se stáváme účastníky skrze svátostné zpřítomnění v gestech a slovech Krista, která koná skrz celebrujícího kněze. Další z rozměrů Eucharistie je rozměr posvěcení: mnohokrát se v ní k Bohu vysílá prosba, aby skrze Ducha Svatého (Posvětitel) posvětil a proměnil předložené dary v Tělo a Krev Krista. Eucharistická modlitba obsahuje

i prosby: prosíme Boha, aby přijal naši oběť a nás samotné, ale také za Církev, papeže a místního biskupa, za zemřelé a vůbec za celý svět. V neposlední řadě zde nacházíme i rozměr zadostiučinění, resp. pokání: prosíme, aby Bůh přijal tuto oběť na smír za hříchy naše i celého světa.

Eucharistické modlitbě se také říká „kánón“. Latinské slovo *canon* neoznačuje zbraň, nýbrž měřítko nebo normu. Jeho význam tedy odkazuje k jakému-

si vzoru, kterého se má celebrant držet a neimprovizovat ani si ho nepřetvářet podle své chuti a libovůle.

Často se pojem „eucharistická modlitba“ chápe dvojím způsobem, dalo by se říci v širším a užším významu. V širším smyslu se tento pojem používá pro označení velké modlitby, jež vrcholí ve slovech proměňování a zpřítomnění Kristovy kalvárské oběti, ale která začíná už dialogem před prefací a končí svatým přijímáním. V užším a techničtějším slova smyslu se spíše používá pojmu „kánón“ a rozumí se tím některá z eucharistických modliteb nabízených v misálu, která se nalistuje po skončení preface a končí před modlitbou Otčenáš.

Slovo *preface* v latině doslova znamená předmluva a je vlastně velkým děkovným chvalozpěvem za dílo spásy. Každý kánón zahrnuje tzv. *epiklezi*, tedy prosbu adresovanou Duchu Svatému, aby božskou mocí proměnil chléb a víno v Tělo a Krev Krista. Tu následuje zpráva o ustanovení Eucharistie, která ale není jen vzpomínkou na události poslední večeře, nýbrž skutečným zpřítomněním Kristovy oběti na kříži a proměňováním chleba a vína v Tělo a Krev Krista. Po ní následuje tzv. *anamneze* (řecky doslova vzpomínání, vzpomínka, památka), v níž se shrnuje vše, co pro nás Kristus udělal. V kánónu se nachází také *prosby* či *přímlyvy*, v nichž prosíme za celou církev, papeže a biskupy, kněze i věřící lid, za zemřelé i za účastníky mše sv. Končí tzv. *velkou doxologií*, která je chvalozpěvem na Nejsvětější Trojici (*Skrze Něho a s Ním a v NĚm*). Tím nejpodstatnějším momentem eucharistické modlitby je jistě *proměňování* (konsekrace). Při něm kněz jedná z moci svého svěcení „v osobě a síle samotného Krista“. Jinými slovy, v této chvíli je kněz více než kdy jindy nástrojem, skrze který jedná sám Pán. Propůjčuje Ježíšovi své ruce a svůj hlas, takže už to není konkrétní duchovní, který říká „toto je moje tělo“ a „toto je má krev“ (nepřijímáme tělo a krev Jana Graubnera nebo jiného celebranta), ale je to sám Kristus, který skrze svěceného služebníka proměňuje chléb a víno ve své Tělo a Krev. Kněz se při proměňování naklání nad dary na oltáři a v jejich blízkosti pronáší tzv. konsekrační slova

Foto: Vojtěch Hlávka / Člověk a Víra

(„toto je moje Tělo, které se za vás vydává“, „toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás a za všechny...“). Napodobuje sv. Jana, který při poslední večeři spočíval na Ježíšových prsou a v této chvíli největší důvěrnosti a blízkosti se svým Pánem se účastní zázraku proměňování. Odděleným proměňováním chleba v Tělo Kristovo a poté vína v Jeho Krev se svátostným způsobem naznačuje Ježíšova tělesná smrt na kříži.

Duchovní autoři i velcí liturgisté v čele s posledními papeži připomínají věřícím, že tyto modlitby mají žít jejich osobní modlitbu. Pokud eucharistické modlitbě nerozumím nebo se při ní obtížně soustředím, je potřeba s tím něco dělat. To nejmenší je najít si text některé z nich (např. v kancionálu, misálu na každý den, na internetu) a seznámit se s ním, promyslet a promeditovat si ho. Někteří věřící si dokonce nosí svůj misálek na mši sv. a celou bohoslužbu v něm sledují. Pomáhá jim to soustředit se a být více ponořeni do modliteb, které nejen slyší, ale také mají před očima.

I když se naprostou většinu eucharistické modlitby kněz modlí sám, neznamená to, že by věřící byli jen pasivními pozorovateli ani že by celebrant byl jen jakýmsi sólistou, který si tam vepředu něco říká pro sebe nebo se modlí jen za sebe. Právě naopak: kněz tuto dlouhou a důležitou modlitbu vyslovuje jménem

celé Církve. Věřící se jí mají aktivně účastnit nikoli vyslovováním těchto slov, která náleží pouze knězi, ale vnitřní soustředěností, usebraností a připojením se k ní celým svým srdcem.

I když proměňování je tajemství víry přesahující náš rozum a nikdy nad ním nepřestaneme žasnout nebo nebudeme moci říci, že ho plně chápeme, některým mystikům a světcům se podařilo velmi zdařile ho vyjádřit nebo opsat. Jedním z největších je bezesporu sv. Tomáš Akvinský, který proslul eucharistickou úctou a zbožností, a právě kvůli tomu byl pověřen, aby složil mešní a breviářové texty pro svátek Těla a Krve Páně. V kancionálu jsou přeložené některé z těchto hymnů, které velmi doporučuji k osobní modlitbě a rozjímání nad tajemstvím Eucharistie (zvláště písně 712 a 717).

P. Petr Havlík

P. ThLic. Petr Havlík Ph.D.
administrátor farnosti sv. Gotharda
v Praze-Bubenči

Katoličtí duchovní proti nacismu

„Na pravé a v čistotě zachovávané víře v Boha spočívá mravnost lidstva. Všechny pokusy odtrhnouti mravouku a mravní řád od skálovitého základu víry a vybudovati ji na sytkém, navátem písku lidských norem, vedou dříve nebo později jednotlivce a společnosti k mravnímu úpadku.“

„Když se činí pokusy, aby svatostánek dětské duše, křtem posvěcené, byl znesvěcen výchovou Kristu nepřátelskou, když z tohoto živého chrámu Božího je vyrvána věčná lampa víry v Krista a na její místo se má postavit bludička náhražkové víry, která nemá žádného vztahu k víře kříže – pak k duchovnímu zneuctění chrámů jest již jen krůček...“

Pius XI., *Mit brennender Sorge*, 1937

Encyklika *Mit brennender Sorge* papeže Pia XI. je učitelským dokumentem katolické církve určený německým katolíkům. Těm měla poskytnout orientační body, jak se chovat ve státě nepřátelském vůči křesťanství. Šlo však též o ojedinělý dokument politický, s širokým mezinárodním dopadem. Papež Pius XI. v něm ve světle křesťanské víry a z pozice duchovní i státní autority jasně odsoudil nacistickou ideologii. V duchu současných ideologických schémat bychom řekli, že jazyk encykliky je pastoračně necitlivý, místy dokonce konfrontační. Vždyť si připomeňme dobový kontext: většina zemí, včetně tzv. „demokratických“, tehdy vůči německé „třetí říši“ zachovávala neutralitu, některé udržovaly

čilé obchodní styky. Pár měsíců před vydáním encykliky byly ulice Berlína plné sportovců, celebrit, politiků a nadšených davů z celého světa, oslavujících pořádání letních olympijských her 1936, zcela v „duchu doby“ a za přítomnosti tehdy se rozvíjejících médií, rozhlasu a televize.

Encyklika má však univerzální platnost a s prospěchem z ní lze čerpat i za dnešních poměrů. V následující sérii medailonů vám přineseme portréty duchovních osobností z řad Čechoslováků, kteří svým životem konkrétně naplnili slova encykliky, když se postavili nacistickému novopohanství.

„AŽ ŽIJEME, ČI JDEME NA SMRT, PATŘÍME PÁNU“: ANDĚL Z DACHAU

Vydáte-li se na pouť po kostelích a kostelících Svitavska na českomoravském pomezí, nemůžete nenarazit na portrét blahoslaveného Engelmara Huberta Unzeitiga.

Narodil se 1. března 1911 v Hradci nad Svitavou (něm. Greifendorf; počestěle též Grándorf), obce sousedící se Svitavami, jako občan Rakouska–Uherska, Československa. Jeho mateřským jazykem byla němčina.

Kontext života

S Engelmarem Unzeitigem se pojí jakési zvláštní bezčasí. Víme něco o jeho smrti v Dachau, trochu známe jeho vzkazy rodině, zakotvené v hluboké jistotě plynoucí z víry v Boha. Ale o jeho životě prakticky nic. Narodil se na Svitavsku,

v oblasti specifického německého jazykového ostrova. Ten se ze severu zařezává hluboko do vnitrozemí kolem Hřebečovského hřbetu, výrazného krajinného celku, geograficky dělicího zemi na Čechy a Moravu. Zde po celá staletí vedle sebe žilo obyvatelstvo s mateřským jazykem českým i německým i obojím, namíchané v různých poměrech a obce od obce. Nenajdeme zde žádné výrazné pohraniční hory jako jinde v „Sudetech“. Je to spíše „pomezí“ – moravsko-české, česko-německé... Hranice tu vždy byly a dodnes jsou nezřetelné.

Se Svitavskem souvisejí mnohé osobnosti, které za Engelmara pozemského života zasáhly do dění své doby, ale dnes je zná jen málokdo. Týká se to i nejslavnějšího z nich – Engelmara vrstevníka Oskara Schindlera (1908–1974), „spravedlivého mezi národy“, z jehož rozporuplné osobnosti si většina lidí bude pamatovat nanejvýš tklivou ústřední melodii z oscarového snímku. Málokdo zná jméno o generaci staršího Franze Jessera, politika a ideologa pangermánského hnutí, člena NSDAP a poválečného novináře Sudetoněmeckého krajské-

Foto: Stanislava Vitoňová / Člověk a Víra

ho sdružení. Jeho úsilím se v souladu s myšlenkami pangermanismu začal od počátku 20. století šířit pojem *Sudeten-deutsch* – „sudetský Němec“.¹ Už snad jen studenti ČVUT budou znát Viktora Felbera (1880–1942), vynikajícího mechanika a rektora této školy, člena odboje, zavražděného spolu se synem Juliem na kobylické střelnici v roce 1942. Ke Svitavám se váže pozoruhodná osoba „černého partyzána“, Roma Josefa Serinka (1900–1974), který uprchl z koncentračního tábora v Letech, na Vysočině vedl odbojovou skupinu a po válce si otevřel

hostinec, jemuž se dodnes říká „U černého partyzána“. A prakticky nikdo nezná Engelmara Unzeitiga, který z dopuštění svých „soukmenovců“ položil život při ochraně jejich úhlavních nepřátel – Židů a především Rusů.

Do Afriky, anebo „domů do říše“?

Engelmarovi rodiče byli drobní rolníci a měli celkem pět dětí. Otec Johann zemřel roku 1916 v ruském zajetí na tyfus (jako později Engelmar). Matce zůstalo na krku hospodářství. Engelmar šel po skončení obecné školy na učení k českému sedlákovu do nedalekého Křetína, kde si zlepšil češtinu. Stále více ho to ale táhlo ke kněžství. Oslovil jej misionářský časopis *Vergissmeinnicht* (Pomněnky) a misijní kalendář misionářů z Mariannahillu. Zejména jej zaujalo jejich zaměření na exotické země. Matka měla pochybnosti, ale svitavští redemptoristé jeho povolání potvrdili.

V 17 letech odešel do německého Reimlingenu, kde si jako plnoletý dodělal maturitu na řádovém gymnáziu. V roce

1934 nastoupil do noviciátu v nizozemském Venlo a přijímá řeholní jméno Engelmar. Z této doby pochází pozoruhodné svědectví z úst tamního novicmistra P. Augustina Bögleho: „Frater Engelmar byl horlivým novicem. Poněkud uzavřený, těžko přístupný. Vůči svým spolunovicům přátelský a nápomocný. Občas narazil kvůli svému poměru k třetí říši. V Hitlerovi viděl zachránce své vlasti.“ Šlo nejspíš o romantické okouzlení venkovského chlapce propagandou, která se v duchu hesla *Heim ins Reich* mohla šířit z „jesserovských“ kruhů ze Svitav. Reálnou znalost nacistické ideologie a praxe patrně neměl. Že šlo však spíše o zmatení, svědčí jeho touha po službě zejména v Africe,² ale začal se učit též rusky.

Dále studoval na řádové vysoké škole ve Würzburgu, kde jej dne 6. srpna 1939 vysvětil biskup Matthias Ehrenfried na kněze (Ehrenfriedovi se říkalo *Widerstandsbischof* – „biskup odboje“). Primici slavil v domovském farním kostele sv. Kateřiny v Hradci nad Svitavou. Následně se, už po vypuknutí války, odstěhoval do komunity mariannahillských misionářů na hradě Riedegg u Lince. Po duchovní strážce měl na starosti 30 francouzských válečných zajatců. V rozporu s nařízeními pro ně sloužil mše sv. a kázal francouzsky. Už tehdy, ne-li dřív, začala jeho tichá, ale o to houževnatější rezistence proti „duchu doby“.

Zadní Zvonková a zatčení

Na podzim roku 1940 jej kongregace na žádost lineckého biskupa vyslala na výpomoc do farnosti v Zadní Zvonkové

1 Slovo „Sudety“ bylo a dodnes je především geografickým pojmem. Pro německy mluvící obyvatelstvo se užívalo označení jako *Deutschböhmen* a *Deutschmährer*, na Svitavsku lze nalézt též označení *Böhmischer*. Naši bývalí krajané by si jistě zasloužili, aby se někdo seriózně zabýval otázkou, jak sami sebe vlastně nazývali. Lze však pochybovat, že většina z nich o sobě mluvila jako o „sudetských Němcích“.

2 Kongregace mariannahillských misionářů je dodnes činná především v afrických zemích, kde se věnuje rozvojové pomoci.

„Kdyby tak Boží láska dala, aby všichni příbuzní a všichni krajané a mnozí jiní našli cestu nazpět k Bohu a tím též k pravému štěstí! Jak rád bych za to obětoval svůj život – k tomu, jak teď stále víc poznávám, musím ještě učinit zadostiučinění za mnohé, co jsem opomenul, čím jsem se provinil. Přenechávám ostatně všechno Božímu milosrdenství a snažím se den za dnem, hodinu po hodině, jak nejlépe dokážu, plnit Boží vůli, která je svatá a opravdu hodna nejvyššího klanění.“

bl. Engelmar Hubert Unzeitig

(Glöckelberg) u hranic s Rakouskem. Engelmar se zde pustil do horlivé pastorace. Navštěvoval rodiny, staral se o nemocné a patrně do této doby se datuje jeho konečné vystřízlivění ze snů o bratrském Německu. Od samého počátku svého působení byl v hledáčku nacistických úřadů. Nedostal státní souhlas k výuce náboženství a na žádost o pomoc dostane z lineckého biskupství tuto odpověď: „Souhlas bude udělen teprve tehdy, až bude uzavřeno vyšetřování v souvislosti s ním v místech jeho předchozích působení.“ Dne 21. dubna 1941 jej na faře zatkne gestapo.

Pozoruhodné je, že vlastně nevíme přesně proč. Linecké gestapo záznamy z výslechů zničilo, a tak máme k dispozici jen kusé narážky a spekulace. Obvinění mělo znít „zlomyslná prohlášení a obhajoba Židů“. Mezi osobami, po válce odsunutými ze Zadní Zvonkové, se tradovalo, že jej udal ministrant, kterého Engelmar napomenul a prý mu řekl: „Člověk musí poslouchat Boha spíše než lidi.“ Podle jiné verze jej měli nahlásit příslušníci Hitlerjugend, když při kázání o slavnosti Krista Krále pronesl, že jedině Kristu náleží vláda nade vším. Anebo jej udal jakýsi SA-man. Zkrátka: ležel lidem v žaludku. Na základě zákona *Heimtückegesetz* („zákon proti zálučným útokům na stát a stranu“) jej pak transportovali do koncentračního tábora v Dachau. Paradoxně se mu tak splnily dva sny: dostal se „domů do říše“ a mohl začít vyvíjet misijní dílo mezi ruskými zajatci.

„Největší klášter na světě“...

... tak Dachau nazval Engelmarův spolupůvůzeň P. Johannes Lenz. V táboře se

„Jak sladkým se všechno stává, když se něco snažíme dělat z lásky k druhému. Ano, opravdu se sotva dá vypovědět, jak dobré a slastné je sloužit Bohu, děkovat mu za všechno, ať je to radostné, nebo strastiplné, a obětovat vše za těžce zkoušené... Jak snadným se vše stává, konáš-li to s úmyslem vyprosit těm, kteří prožívají útrapy, duchovní útěchu a pomoc.“

Foto: Radek Hanskut / Člověk a Vira

nacházely oddělené kněžské bloky, rozdělené podle národností. Podle záznamů jimi prošlo až 2720 duchovních – z toho dvě třetiny byli Poláci, dále Čechoslováci, Němci, Nizozemci, Belgičané, Francouzi, Maďaři, Italové...

„Do Dachau jsem přijel 3. června. Jsem zdravý,“ napsal své sestře. Dostal identifikační číslo 26147. O poměru nacistů ke křesťanství svědčí, že v táboře byla zakázána veškerá náboženská činnost. Naopak hezký vztah měli nacisté k přírodě. Tábor u Dachau proslul svou „bylinkovou zahradou“ (neboli „plantážemi“), na níž se experimentálně pěstovaly saturejka, bazalka, tymián... a místní měli možnost si je odtud kupovat. Svým způsobem šlo o farmářský prodej, kdyby zde ovšem za nelidských podmínek při práci neumírali vězni. Tato zdánlivá

kuriozita měla velký vliv na táborový duchovní život. V sušárně zdejší plantáže sestavilo několik kněží stručný katechismus, jež Engelmar přeložil do ruštiny, ručně ho nakopíroval a s jeho pomocí vyučoval ruské vězně náboženství. Měl se dokonce zasloužit o konverzi jednoho vysoce postaveného ruského důstojníka. Přes tamní zahradnictví se do tábora dostávala též materiální pomoc zvenčí. Spojkou byla fara v Dachau, jejímž prostřednictvím se organizovalo pašování potravin a léků. Jednou z pomocnic byla mladá dívka Josefa Macková známá jako „Mädi“, která do tábora nosila svíčky, posvěcené oleje, hostie, mešní víno, ale třeba též biskupské insignie. Její zásluhou mohla v táborové kapli proběhnout ojedinělá událost: tajně byl na kněze vysvěcen jáhen Karl Leisner z Münsteru. Vysvětil jej v prosinci roku 1944 francouzský biskup Gabriel Piguet z Clermont-Ferrand. Na Štěpána sloužil primici – byla to jeho první a poslední mše svatá. O pár měsíců později umírá.

Poslední farnost P. Engelmara

V roce 1944, ale patrně už dříve se v táboře objevil skvrnitý tyfus. Rychle se šířil, na vrcholu epidemie umíraly stovky lidí denně. S postupem sovětských armád Němci „evakovali“ další a další koncentráky na Východě a do Dachau přijíždělo množství podvyživených, nemocných

bl. Engelmar Hubert Unzeitig

Foto: Pavel Ambrož / Člověk a Víra

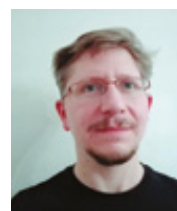
lidí. Vedení koncentráku pragmaticky rozhodlo, že baráky zaměřené tyfem nechá vymřít. Vyzvali však místní kněze, aby se dobrovolně přihlásili na poslední pomoc umírajícím: „Jednoho dne přišli na náš kněžský blok esesmani a se ško-

dolíbým úsměškem řekli: „Nyní ukažte, že jste opravdovými knězi; kdo se hlásí dobrovolně za ošetřovatele k nemocným tyfem?“ (ze vzpomínek Josefa Beneše). Přihlásilo se několik německých a polských kněží a také dva Češi: farář

z Horní Bečvy P. Bedřich Hoffmann, ten přežil a vydal knižní svědectví, a sedmadvacetiletý kněz Josef Kos z Kolína, který nákaze podlehl. Přihlásil se rovněž Engelmar, který se ovšem o nemocné staral ještě předtím, takže přesně věděl, do čeho jde: „Obrázek, který se dobrovolníkům z kněžského baráku naskytl, byl infernem, jaké by Dante stěží popsal hrůzněji. Nazí, nepříkrytí lidé leželi s horečkou na dřevěných prýčnách. Z horních paland stékaly mezerami mezi prkny výkaly... peklo, které nelze slovy popsat. Baráky zaplavily miliardy vši. Nemocní leželi v deliriu, sténali, křičeli a řvali, propadali šílenství... Byli příliš zesláblí, aby se dověkli k latrinám. Dobrovolníci čistili prýčny, omývali pokálená, potící se, páchnoucí, na kost vyhladovělá těla [...] A stále přijížděly nové a nové transporty se zajatci z Východu a s každým transportem také přijížděly miliony vši...“ (A. L. Balling: *Eine Spur der Liebe hinterlassen*).

V únoru 1945 se nákaza zjistila i u P. Engelmara. Navzdory tomu nepřestal pečovat o potřebné, ale nemoci nakonec sám podlehl. Jeho poslední slova zněla: „Pro spásu duší bych snesl další vyhnání a cokoli dalšího.“ Bylo mu 33 let.

Jan Šindelka

Jan Šindelka
farní knihovník

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 818 757, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, objednavky@paulinky.cz

Walter J. Ciszek SJ: *S Bohem v Rusku*

Světově známá kniha vzpomínek otce Waltera, amerického jezuita, který strávil většinu svého kněžského života v sovětských vězeních a pracovních táborech na Sibiři. Kniha vychází v novém překladu.

Váz., 464 s., cena 499 Kč

HRDINOVÉ Z OPOMÍJENÉ ZEMĚ

Uruguayská sekulární kultura se katolictví straní, ale hrdinové jako sv. Anna Maria Rubatto a konvertita Alberto Methol Ferré se „zpuštělému ateistickému“ proudu vzpírají.

Šetření o přítomnosti katolické církve v Jižní Americe se zaměřují na největší národy, Brazílii a Argentinu, přičemž se zmiňují i o zemích jako Peru, Chile, Kolumbie, Bolívie a Venezuela. Není však pravděpodobné, že by v nich výrazněji nebo vůbec figurovala také Uruguay, a má to své dobré důvody.

Uruguay je malá země a vliv Církve byl v jejích dějinách poměrně nepatrný. Její minulost se vlivem svobodného zednářství a obecně myšlenek osvícenství vyznačuje sekularismem, což o jejích větších sousedech tolik neplatí. To se odráží i v politice země, jak dřívější, tak nyní. Celkově je pokládána za nejsekulárnější zemi v Latinské Americe.

Katolictví tu sice představuje nejzastoupenější náboženství, ale mnozí z těch, kdo se označují za katolíky, jsou jimi pouze formálně. Pouze třicet procent obyvatel tvrdí, že věří v nějakého boha, zatímco čtrnáct procent jsou ateisté. Můžeme předpokládat, že zbývajících padesát šest procent lze považovat za agnostiky, pro které Bůh není v žádném ohledu zvláště důležitý. Z přehledu uruguayských dějin a kultury bychom mohli vyvodit závěr, že zde pro víru není úrodná půda. Přesto má tento zdánlivě neplodný kout světa, tato duchovní poušť, své vlastní křesťanské hrdiny.

Uruguay má jen jednoho kanonizovaného svatého a tři blahoslavené. Jediným světcem je Anna Maria Rubatto, zakladatelka řádu sester kapucínek Matky Rubatto, která přijala řádové jméno Maria Francesca od Ježíše. Narodila se sice v Itálii, ale roku 1892 se přestěhovala do uruguayského hlavního města Montevideo, kde o dvanáct let později zemřela na rakovinu. První zázrak připisovaný jejím přímlovám potvrdil sv. Jan Pavel II., který ji roku 1993 prohlásil za blahoslavenou. Následně byl uznán druhý zázrak a roku 2022 ji papež František svatořečil.

Tři uruguayští blahoslavení jsou Ja-

sv. Maria Francesca od Ježíše S.C.M.R. Foto: scmrubatto.org

cinto Vera y Durán, montevidejský biskup z 19. století, a dvě laické věřící, Maria Dolores Aguiar-Mella Díazová a Consuelo Aguiar-Mella Díazová, v Uruguayi narozené rodné sestry, které během španělské občanské války zavraždili v Madridu komunisté. Zatímco hrdinské čtenosti těchto čtyř svatých Uruguayců Církve uznává, o hrdinství tří důležitých uruguayských konvertitů k víře mimo jejich rodnou zemi téměř nikdo neví.

Esther de Cáceresová (1903–1971)

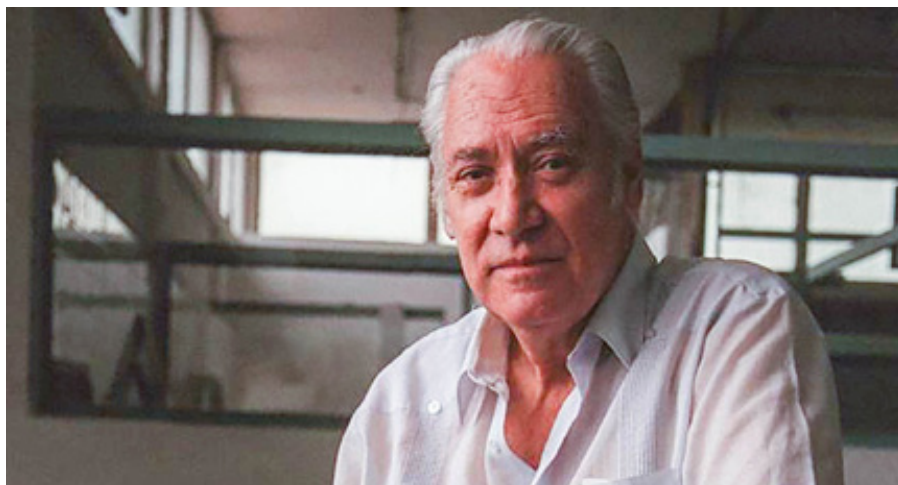
Narodila se v Montevideu svobodné matce ze středostavovské rodiny jako nemanželská dcera předního lékaře a chirurga. V roce 1929 jako jediná žena své generace absolvovala lékařskou fakultu a zaměřila se na psychiatrii. V politice se angažovala v anarchistických hnutích a spolupracovala se socialistickou stranou. Na poli literatury byla hojně vydávanou básnířkou a v literárních kruzích si získala značnou pověst. S manželem založili umělecký salon, který navštěvovala elita uruguayské inteligence, včetně některých nejznámějších spisovatelů

a umělců v zemi.

Na konci druhé světové války odjela s manželem do Paříže, kde se setkala s francouzským katolickým filozofem Jacquesem Maritainem, který je přitáhl k svému křesťanskému humanistickému učení. Pod Maritainovým vlivem se oba vášnivě obrátili ke katolictví. Po přijetí do Církve vydala Esther de Cáceresová rozsáhlou sbírku básní, z nichž mnohé měly mystické vyznění. Třikrát získala Národní cenu a byla první ženou, která působila jako tajemnice Národní literární akademie.

Ramón Díaz (1926–2017)

Široce uznávaný jako jeden z nejvlivnějších uruguayských intelektuálů, byl právník, ekonom, profesor, zakladatel týdeníku *Búsqueda* a autor novinových sloupků. Jako milovník literatury, zejména anglické, začal v pouhých devatenácti letech vyučovat angličtinu v Anglo-uruguayském kulturním institutu v Montevideu. V mládí byl zapáleným hercem a účinkoval v hrách Bena Jonsona, Bernarda Shawa, Terence Rattigana

Alberto Methol Ferré. Foto: El País

a dalších. Ke křesťanské víře se obrátil ve svých dvaceti šesti letech, několik měsíců poté, co promoval jako právník.

Při studiu ekonomie ho inspiroval Edmund Burke a také Hayek, Friedman a Samuel Johnson. Jako vysokoškolský učitel politické ekonomie také zastával různé vyšší pozice v uruguayské vládě, připisují se mu velké zásluhy na snížení inflace na jednociferná čísla – této úrovni země dosáhla po padesáti letech – a podařilo se mu restrukturalizovat uruguayský zahraniční dluh.

Roku 1972 založil časopis *Búsqueda*, jako nástroj boje se socialistickými myšlenkami, které tehdy v Uruguayi převládaly. V pozdějších letech, mezi roku 1994 a 2009, psal každý týden sloupek pro noviny *El Observador*. Jako hluboce věřící katolík vydal ve svých oblíbených oborech – ekonomii a politice – mnoho knih, které se stejně jako jeho novinářská činnost vyznačovaly komplexním pohledem na problematiku, podepřeným jeho obširnými znalostmi dějin, filozofie, teologie, kultury a umění.

Alberto Methol Ferré (1929–2009)

Do katolické církve vstoupil roku 1949 ve dvaceti letech. Jak uváděl, hlavní vliv na jeho obrácení měla četba knih G. K. Chestertona. Zejména ho oslovila věta v první knize, kterou od něho četl, v níž Chesterton tvrdil, že objektivní pravda přesahuje a nahrazuje její subjektivní vnímání člověkem. „Člověk je stvořen, aby pochyboval o sobě, ne aby zpochybňoval pravdu,“ psal Chesterton,

„a dnes se to převrací.“

Ve svém pozdějším životě se Methol Ferré označoval za „zuřivého tomistu“ a napodoboval Chestertonův přístup k učení Tomáše Akvinského ve světle paradoxů, jež předkládá. Jako jeden z významných teologů své generace studoval díla Henriho de Lubaca, Romana Guardiniho, Yvese Congara a Hanse Urse von Balthasara. Obdivoval také velké katolické myslitele 20. století, jako jsou Léon Bloy, Jacques Maritain a Christopher Dawson.

Značně kontroverzní je Ferrého vliv na jezuitu Jorge Bergoglia (pozdějšího papeže Františka), kterého poznal během svého působení v Radě latinskoamerických biskupských konferencí v letech 1972–1982. Podle Bergoglia byl „geniální myslitel“. Jeho genialitu bychom však neměli posuzovat podle toho, jak Bergoglio zamlžoval jeho jasné uvažování. Zejména jeho analýza dějin myšlení od doby protestantské reformace nám umožňuje porozumět dnešní „woke“ kultuře v kontextu toho, co označoval jako „zpustlý ateismus“.

Methol Ferré zastával názor, že nový ateismus „radikálně změnil svou tvář“: „Není zapálený, nýbrž zpustlý. Není v sociálním smyslu revoluční, nýbrž nese podíl viny na nynějším stavu věcí. Nemá zájem o spravedlnost, ale jen o všechno, co umožňuje pěstovat radikální hédonismus.“

Zpustlý ateismus představoval moderní překroucení dřívějších zkreslení pravdy, počínaje protestantskou re-

formací, která vedla k osvíceneckému sekularismu a posléze k spasitelskému marxismu. Podle Methola Ferrého hledá zpustlý ateismus „krásku“ v „uspokojení“ z tohoto života. Krásku „převrací“, protože ji „odděluje od pravdy a dobra, a tudíž od spravedlnosti“.

Vzhledem k tomu, že zpustlý ateismus není jen idea, nýbrž životní styl, lze se mu účinně bránit jen alternativním způsobem života, cestou ctnosti a svatosti:

Zpustlý ateismus není ideologie, nýbrž praxe. Praxi je nutno odporovat jinou praxí: samozřejmě praxí sebeuvědomění, což znamená takovou, která má intelektuální výbavu. Historicky je Církev na scéně současného světa jediným subjektem, který se zpustlému ateismu může postavit. Podle mého názoru je skutečně postmoderní jediné Církev.

Tato slova Methola Ferrého jsou bytostně pravdivá. Jsou stejně hluboce pravdivá jako slova a díla velkých myslitelů, kteří jeho myšlení ovlivnili – Tomáše Akvinského, Chestertona, Maritaina, Dawsona a dalších. Jsou bdělá vůči „woke“ způsobům zpustlého ateismu.

Alberto Methol Ferré Je jedním z „několika šťastných“ málo známých křesťanských hrdinů z povětšinou opomíjené země Uruguay. Měl by být oslavován a ti ostatní také. Jak to vyjádřil Hilaire Belloc, měli bychom vzdávat díky a chválu „za všechny dobré věci, které naše křesťanství přináší“, dokonce i do těch nejodlehlejších, opomíjených a „zpustle ateistických“ částí světa.

Joseph Pearce
Crisis Magazine
přeložila Alena Švecová

Joseph Pearce
spisovatel, publicista a profesor literatury na Ave Maria University a Thomas More College of Liberal Arts (Merrimack, New Hampshire)

CO ZNAMENÁ „UČITELSKÝ ÚŘAD CÍRKVE“?

Jelikož už oficiálně skončila postní doba, můžeme si společně nalít čistého vína a přiznat si, že když se mezi katolíky řekne slovo *magisterium*, leckomu se nevybaví vůbec nic.

Jiným to zní jako pojem z učebnice teologie, který se týká hlavně výše postavených osob v církvi. Ve skutečnosti se však *magisterium* týká každého katolíka. Dotýká se totiž otázky, jak můžeme i po dvou tisících letech poznat, co skutečně učil Kristus.

Připomeňme si otázku, která hýbe společností a byla realitou každé české domácnosti ještě před pár měsíci. Jaké ingredience patří do bramborového salátu? Každá rodina má svůj recept se svými poměry surovin a každá rodina je přesvědčena o tom, že ten její recept je ten originální a správný. V některých rodinách dochází v oblasti salátové politiky dokonce i k vnitřním sporům mezi jednotlivými členy.

Jak snadné řešení by bylo, kdyby existovala nějaká společnost na ochranu bramborového salátu, která by mohla být vodítkem pro další generace.

Křesťané od počátku četli Písmo svaté, přemýšleli o něm a snažili se podle něj žít. Zároveň však vznikaly různé výklady a někdy i vážné omyly v těchto výkladech. Proto Kristus nezanechal své církvi pouze posvátné texty, ale také živé učitele.

Kristus dal církvi učitele

Ježíš neřekl apoštolům: „Tady máte Bibli a pak si s ní nějak poradte.“ Naopak jim svěřil poslání učit všechny národy. Apoštolům a jejich nástupcům dal autoritu hlásat evangelium a střežit jeho pravý význam. Když Ježíš říká apoštolům: „Kdo slyší vás, slyší mne“ (Luk 10,16), ukazuje, že jejich služba není jen obyčejnou lidskou funkcí. Mají být nástroji, skrze které Kristus vede svou církev. Právě tuto službu nazýváme učitelským úřadem církve neboli *magisteriem*.

Primát Božího slova

Někdy se lidé obávají, že *magisterium*

stojí nad Bibli a může si určovat, čemu mají lidé věřit. Pozor, katolická nauka učí něco jiného. *Magisterium* není pánem Božího slova, ale jeho služebníkem. Nemá za úkol přidávat do víry nové ingredience ani měnit původní recept. Má věrně střežit a předávat to, co církev přijala od Krista a apoštolů.

Kdo tvoří *magisterium*?

Učitelský úřad vykonává papež a biskupové ve společenství s ním. Neznamená to, že každá věta, kterou biskup nebo papež pronese, je automaticky neomylná. Kdyby tomu tak bylo, novináři by měli mnohem jednodušší práci a teologové by přišli o velkou část zábavy. Církev rozlišuje různé stupně autority. Některé výroky patří do běžného učitelského působení církve, jiné představují definitivní učení závazné pro všechny věřící.

Co je neomylnost?

Právě zde se často objevují nedorozumění. Když se řekne, že „papež je neomylný“, někteří si představí člověka, který nikdy neudělá chybu, takže pokud ho unesete a donutíte vsadit na sportku, zaručeně vyhraje. On se přece nikdy nemylí. Tak tomu samozřejmě není.

Neomylnost se týká pouze mimořádných situací, kdy papež jako nejvyšší pastýř celé církve definitivně vyhláší nauku týkající se víry nebo mravů. Podobně může být neomylné i učení biskupského sboru shromážděného na ekumenickém koncilu.

Smyslem neomylnosti je chránit církev. Je výrazem Kristovy věrnosti příslibu, že svou církev neopustí (Mt 28,20). Katolíci věří, že Duch Svatý nedovolí církvi, aby v základních otázkách spásy zavedla věřící do omylu.

Proč *magisterium* potřebujeme?

Někdo by mohl namítnout, že stačí Bible

a osobní modlitba. Jenže dějiny ukazují, že samotný text bez autoritativního výkladu může vést k velmi rozdílným závěrům.

Stačí se podívat na množství křesťanských společenství, která čtou stejné evangelium, ale docházejí k odlišným názorům na svátosti, církev nebo morální otázky.

Magisterium není překážkou svobody. Pomáhá zachovat jednotu víry.

Možná nejkrásnější na *magisteriu* je skutečnost, že víra není jen soubor starých dokumentů uložených v archivu a my na ně koukáme do vitríny. Kristus svou církev neopustil. Nadále ji vede skrze působení Ducha Svatého. Proto církev může odpovídat i na nové otázky, které apoštolové neznali. Nemění přitom obsah víry, ale snaží se jej stále hlouběji chápat a aplikovat na nové situace.

Učitelský úřad církve nakonec není především otázkou moci, ale důvěry. Katolík věří, že Kristus nezaložil církev jako spolek jednotlivců odkázaných pouze na vlastní úsudek. Dal jí pastýře a učitele, aby mohla bezpečně předávat evangelium až do konce věků.

Magisterium tedy není nějaký vzdálený úřad v Římě. Je to služba, která má pomáhat každému věřícímu slyšet v proměnách dějin stále tentýž Kristův hlas. A to je nakonec mnohem praktičtější, než se na první pohled zdá. Když totiž člověk hledá cestu ke spáse, je zásadní vědět, komu může důvěřovat.

Magdaléna Misterková

Mgr. Magdaléna Misterková
publicistka

HRABĚ, KTERÝ CHÁPAL, JAK ODPOČINEK PŘIPRAVUJE ČLOVĚKA NA BITVU

Lidé si obvykle myslí, že odpočinek a válka se k sobě mají jako olej a voda – že se za žádných okolností nemohou smísit.

Mikuláš Pejačević z Verőcze by ovšem nesouhlasil. Hrabě Pejačević (1833–1890) se narodil do šlechtické rodiny chorvatského a maďarského původu. Více než dvě třetiny života strávil v armádě, a tak bojové podmínky velmi dobře znal. Do 6. pluku lehkého jezdecktva rakousko-uherské armády nastoupil jako mladý, teprve šestnáctiletý kadet. Tehdy potlačoval revoluční hnutí v Maďarsku a Itálii. Roku 1866 byl v bitvě u Hradce Králové zraněn a přišel o ruku. To však jeho působení na bojišti ani zdaleka neukončilo a ve vojenské službě pokračoval až do své předčasné smrti v roce 1890 ve věku 57 let. Tak vypadá vizitka bojovníka – muže války.

Ve vídeňském Vojenskohistorickém muzeu visí jeho působivý obraz, který zachycuje hon na lišku. V popředí sedí hrabě Pejačević na dokonale vyhřebelcovaném koni. Má skvělé držení těla, záda rovná jako svíčka. Přestože nemá jednu ruku, neprojevuje sebemenší známku strachu, že ztratí rovnováhu. Otěže drží volně, ale i tak koně plně ovládá. Zatímco se kůň žene tryskem vpřed, hrabě hledí k obzoru, soustředěný na to, co přijde, nikoli na otěže.

Hrabě na tomto obraze zaujímá bojový postoj a vzhledem k jeho pohnutí životu na bojišti to není překvapivé. Snadno bychom mohli zapomenout, že ten obraz zachycuje hon na lišku, což byla tradiční kratochvíle šlechty v 19. století. Dnešní moderní člověk tráví volný čas pohodlnými či nenáročnými aktivitami, jako je pobyt v přírodě, hraní her či sledování displeje. Odpočinek je tak často považován za synonymum pro zahálku a hraní si. Tomistický filozof Josef Pieper ve své knize *Leisure: The Basis of Culture* (Odpočínutí – základ kultury) tuto mylnou představu vyvra-

cí: „Odpočínutí není duševní rozpoložení těch, kdo právě ‚mají volno‘. Není totéž co zahálka nebo přestávka v práci. Je to stav mysli a duše, který podporuje schopnost vnímat skutečný svět.“

V tomto světle se výše uvedený výjev stává skvělým příkladem odpočinku. Hon na lišku sice zdaleka není tak nebezpečný jako válka, ale vyžaduje určitou kázeň, která udržuje vojákovy dovednosti – jako například výpad vpřed na koňském hřbetu – na patřičné výši.

Kdyby si hrabě Pejačević vzal dovolenou a mezi bitvami odpočíval na středomořském pobřeží, jeho bojové schopnosti by to oslabilo. Takto odpočívat neměl ve zvyku. Místo toho svůj volný čas naplňoval činnostmi, které ho lépe připravovaly na plnění jeho povinností. Pro hraběte byla válka odpočinkem a odpočinek válkou. Jedno ho připravovalo na druhé. V tom je výborným příkladem pro dnešní dobu. Volný čas člověku nemá pomáhat utíkat od reality, ale naopak ho na ni připravovat. Člověk není stvořen k tomu, aby realitu vytěšňoval. Pohled na tohoto hraběte nám může pomoci správně si seřadit priority.

Kniha Jób praví, že „člověk [je] na zemi podroben v službu“. V životě se můžeme ocitnout ve válce duchovní, nebo skutečné. Nejlepším způsobem, jak

Foto: dragonerregiment.at/willkommen

toto utrpení přestát, je postavit se mu čelem, navzdory veškerým překážkám a potížím. Znamená to využívat svůj čas moudře a připravovat se na to, co leží před námi. Přesně to dělal hrabě Pejačević celý život a ta velkolepá malba to skvěle zachycuje.

Jon Paul Fabrizio, TFP Student Action
The American TFP
přeložila Alena Švecová

CO NÁM JEŠTĚ ZŮSTALO SVATÉ

Člověk prý pozná dobu podle toho, co uctívá, čeho se bojí a co je ochoten obětovat. Někdy však stačí otevřít několik zpráv z jediného týdne a otázka se položí sama: Zůstalo nám ještě vůbec něco svaté?

Server *Novinky.cz* informoval o zločej, který využil lešení obepínající poutní kostel Panny Marie Sedmibolestné na Cvilíně, rozbil okno a odnesl z chrámu peníze i mešní kalich. Pachatel zatím dopaden nebyl.

Katolík při slově kalich instinktivně tuší, že podstata škody se do policejního protokolu nevejde. Svatokrádež nezačíná cenou ukradené věci, ale ztrátou schopnosti rozeznat, že ne všechno na světě je zboží. Že některé věci nejsou určeny k použití, spotřebování ani přivlastnění. Že existují skutečnosti, před nimiž člověk smekne, poklekne nebo alespoň ztíší hlas.

Tato neschopnost rozlišovat neprovníká do kostela pouze rozbitým oknem a po lešení. Někdy vstupuje hlavním vchodem, usedá do lavice a tváří se velmi spořádaně. Polský tisk upozornil na list předsedy španělské biskupské konference, arcibiskupa Luise Argüella, vydaný u příležitosti slavnosti Těla a Krve Páně. Arcibiskup v něm připomněl, že podmínkou pro přijetí svatého přijímání je stav posvěcující milosti a že některé objektivní životní situace člověka z eucharistického společenství vylučují.

Za normálních okolností by podobná věta sotva byla mezinárodní zprávou. Je to přece běžné katolické učení. Dnes však může znít skoro jako odvážné vyznání. Ne proto, že by se změnil Kristus nebo podstata svátostí, ale protože jsme si zvykli pokládat každou hranici za tvrdost a každý požadavek za nedostatek vstřícnosti.

Relikviář s ostatky bl. Jana Buly a bl. Václava Drboly. Foto: Vojtěch Hlávka / Člověk a Víra

Jenže Eucharistie není potvrzením, že na ničem nezáleží. Není automaticky laskavým ujištěním, že Bůh schvaluje vše, co jsme si právě zařídili.

Zvláštní náboženství si mezitím dokáže vytvořit i sekularizovaný svět. *Echo24* popsalo klimatická doporučení kodaňské radnice pro tamní domovy seniorů. Podle nich by z celkového týdenního množství masa mělo na hovězí, telecí a jehněčí připadat nejvýše osmdesát gramů na jednoho strávnicka, tedy přibližně jedenáct gramů denně. Úřady zdůrazňují, že jde o orientační doporučení, nikoli sankcionovaný zákaz. Rozruch však vyvolala politička Birgitte Kehlrová Holstová, podle níž patří starší lidé ke generaci, která se na znečišťování planety „nejvíce provinila“. (Později se za výrok omluvila.)

Když člověk přestane věřit v Boha, nebývá tím automaticky osvobozen od náboženských potřeb. Spíše si vyrobí nové desatero, nové obřady, nové hříchy

a nové hříšníci. Péče o stvoření samozřejmě ke křesťanské odpovědnosti patří. Ale ekologie bez úcty k lidské důstojnosti se snadno změní v účetnictví, v němž je člověk především producentem emisí a jeho dlouhý život přitěžující okolností.

A potom se mezi všemi těmi zprávami objeví 113letá dominikánka Francis Dominici Piscatella. Katolická informační agentura *eKAI* přinesla její prostou životní radu: „Zjisti, co od tebe Bůh očekává, a dělej to.“ Sestra žijící na Long Islandu vstoupila do kongregace už roku 1931, půl století učila a zažila pontifikáty jedenácti papežů, od Pia X. až po Lva XIV. Sama o svém životě, utvářeném spíše věrným každodenním rytmem než mimořádnými událostmi, říká jednoduše, že byl nádherný. Jen rozpoznat Boží vůli a být jí věrný. Potřebujeme znovu poznat, co je svaté, přistupovat k tomu s úctou a věrně dělat to, co od nás žádá Bůh.

–zd–

MONITOR – publicistický čtrnáctideník. ISSN 1214-8458. MK ČRE 15474.

Šéfredaktorka: Zdeňka Rybová. Redakční rada: Mgr. Roman Cardal, Ph.D.; P. Mgr. PhDr. Štěpán Filip, Ph.D., OP; Mgr. Andrej Kutarňa; Ing. Vojtěch Macek; Jan Šindelka; Mgr. Radim Ucháč. Teologický poradce: P. Mgr. Evermod Jan Sládek OPraem.

Vydávání *RC Monitoru* je možné jedině díky zasláním darům. Náklady na přípravu, tisk a distribuci jednoho čísla vycházejí asi na 40 Kč, což za rok činí 960 Kč.

Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze dle § 15 odst. 1 nebo dle § 20 odst. 8 zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmu uplatnit pro snížení základu daně.

Vydavatel: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@rcmonitor.cz, číslo účtu: 2400089111/2010

Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského čj.: arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010.